

MEDZIAGENTÚRNE USMERNENIE V SKRATKE

Prevenencia a kontrola infekčných chorôb u injekčných užívateľov drog

Vydanie 2023

Kontext

Hepatitída B a C, HIV a tuberkulóza (TB) sa naďalej šíria a sú príčinou značnej chorobnosti a úmrtnosti v Európskej únii/ Európskom hospodárskom priestore (EÚ/EHP) a v krajinách oblasti východnej európskej susedskej politiky (ESP).

Na tieto choroby sa zameriava cieľ 3.3 trvalo udržateľného rozvoja Organizácie Spojených národov (OSN), ktorým je „do roku 2030 skončiť s epidémiami AIDS, tuberkulózy, malárie a zanedbávaných tropických chorôb a bojovať proti hepatitíde, chorobám prenášaným vodou a iným prenosným chorobám“. Ak sa tieto choroby nebudú riešiť vo všetkých skupinách obyvateľstva aj medzi injekčnými užívateľmi drog, krajiny nedokážu dosiahnuť tento cieľ udržateľného rozvoja.

Je to preto, že injekčné užívanie drog zostáva dôležitým rizikovým faktorom nákazy infekčnými chorobami prenášanými krvou (napr. hepatitídou B a C, HIV) a injekční užívatelia drog sú v EÚ/EHP a v krajinách ESP vystavení vysokému riziku iných infekčných chorôb (napr. sexuálne prenosných infekcií, TBC).

Prevenencia a kontrola infekčných chorôb u injekčných užívateľov drog je dôležitá, pretože tieto choroby znižujú kvalitu života a skracujú očakávanú dĺžku života jednotlivca. Okrem toho existuje riziko ďalšieho prenosu na iných vrátane tých, ktorí neužívajú drogy injekčne.

V konečnom dôsledku môžu viesť k nepriamym aj priamym spoločenským nákladom, napríklad v podobe straty produktivity, vysokých liečebných nákladov a výdavkov na starostlivosť.

Účel a cieľové publikum

Účelom spoločného usmernenia Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb (ECDC) a Európskeho monitorovacieho centra pre drogy a drogovú závislosť (EMCDDA) je podporiť tvorcov politik a tvorcov programov verejného zdravia/sociálnych programov posilnením dôkazovej základne pre rozvoj národných stratégií, politik a programov na prevenciu a kontrolu infekcií a infekčných chorôb u injekčných užívateľov drog.

Maximalizácia prínosov intervencií

Na zabezpečenie maximálneho prínosu by intervencie mali byť primerane financované a realizované v súlade so zásadami prevencie a poskytovania služieb. Tieto zásady zahŕňajú vykonanie osobitných intervencií:

- V kombinácii, na maximalizáciu pokrytia a účinnosti;
- V kontexte iných relevantných aktivít na podporu zdravia, ktoré sa zameriavajú na štrukturálne a individuálne faktory podporujúce zdravšie a/alebo bezpečnejšie správanie (napr. aktivity, ktoré znižujú stigmatizáciu a diskrimináciu; podporujú bezpečnejšie sexuálne správanie a správanie pri užívaní drog);
- S použitím praktického, cieleného, komunitného a na človeka zameraného prístupu.

Kľúčové oblasti intervencií po kritickom preskúmaní dôkazov skupinou odborníkov

Na základe najspoľahlivejších dostupných dôkazov a/alebo pozitívneho odborného stanoviska, ako aj toho, čo sa podľa existujúcich medzinárodných usmernení považuje za najlepší postup, bolo identifikovaných šesť kľúčových oblastí intervencií. Ich prijatie by sa malo považovať za kľúčové zložky komplexného prístupu vychádzajúceho z posúdenia príslušných prevádzkových potrieb a regulačných a právnych rámcov na prevenciu a kontrolu infekčných chorôb u injekčných užívateľov drog:

1 Zabezpečiť sterilný injekčný materiál

Poskytnúť sterilné ihly a injekčné striekačky a iný materiál na prípravu drogy (variče, filtre a voda na injekcie), aj vo väzniciach a prostredníctvom lekární.

2 Liečba drogovej závislosti

Poskytnúť liečbu agonistami opioidov (OAT), aj vo väzniciach;

Poskytnúť sterilný injekčný materiál v kombinácii s liečbou agonistami opioidov;

Poskytovať informácie, vzdelávanie, poradenstvo a školenia v oblasti zručností spolu s programami liečby OAT a programami výmeny injekčných ihlíc a striekačiek (NSP), aj vo väzniciach.

3 Očkovanie

Ponúknuť očkovanie proti hepatitíde A a B, respiračným infekciám, ako je COVID-19 a chrípka, a proti tetanu s cieľom predchádzať infekciám a/alebo ich komplikáciám u injekčných užívateľov drog; a predovšetkým injekčným užívateľom drog s HIV, ponúknuť očkovanie proti pneumokokom a ľudskému papilomavírusu.

4 Testovanie na infekciu TBC

Štandardne ponúkať dobrovoľné, dôverné testovanie s informovaným súhlasom, ktoré je v súlade s príslušnými usmerneniami, pre:

- Vírus hepatitídy C a HIV pre všetkých injekčných užívateľov drog;
- Vírus hepatitídy B pre všetkých (neúplne) nezaočkovaných injekčných užívateľov drog;
- Sexuálne prenosné infekcie (napr. syfilis, chlamýdie, kvapavka) pre všetkých injekčných užívateľov drog so symptómami STI, a/alebo osobám s vyšším rizikom (napr. s viacerými sexuálnymi partnermi, poskytujúcim sexuálne služby za peniaze/drogy);
- TBC pre všetkých injekčných užívateľov drog s príznakmi TBC a/alebo osobám s vyšším rizikom (napr. s expozíciou TBC alebo existenciou základného ochorenia).

Všetky osoby s pozitívnym výsledkom testu by mali byť v kontakte s poskytovateľmi starostlivosti.

5 Liečba infekčných chorôb

Ponúkať:

- Antivírusovú liečbu osobám, ktorým bola diagnostikovaná hepatitída B a ktoré spĺňajú predpoklady na liečbu;
- Antivírusovú liečbu osobám, ktorým bola diagnostikovaná hepatitída C,
- Antiretrovirovú liečbu osobám s diagnózou HIV;
- Liečbu TBC pacientom s TBC;
- Preventívnu liečbu TBC osobám s infekciou TBC po vylúčení ochorenia na TBC,
- Liečbu iných infekčných ochorení, ako sú sexuálne prenosné choroby a bakteriálne infekcie kože, podľa klinickej indikácie.

Zabezpečte spoluprácu medzi poskytovateľmi služieb zameraných na injekčných užívateľov drog a tými, ktorí poskytujú starostlivosť osobám s infekčnými chorobami, s cieľom zlepšiť prepojenie medzi starostlivosťou, najmä v prípade hepatitídy C.

Existujú dôkazy o tom, že aspoň v prípade liečby hepatitídy C možno dodržiavanie liečebných pokynov posilniť zapojením mentorov z rovnakej spoločenskej skupiny.

6 Aplikačné miestnosti pre užívateľov drog, ktoré poskytujú zariadenia na injekčné užívanie drog pod dohľadom*

Zabezpečiť zariadenia na injekčné užívanie drog pod dohľadom s cieľom znížiť rizikové správanie injekčných užívateľov drog, čo by následne mohlo prispieť k prevencii prenosu hepatitídy C a HIV.

*Zariadenia na injekčné užívanie drog pod dohľadom poskytuje väčšina aplikačných miestností. Ide o zdravotnícke zariadenia, kde môžu ľudia užiť drogu zakúpenú inde v čistom prostredí, zvyčajne pod dohľadom zdravotníckeho personálu. Regulačné a právne rámce jednotlivých krajín nie sú rovnaké, čo sa odráža na možnostiach prevádzkovania aplikačných miestností a na povolených prevádzkových modeloch.

Krok vpred

Očakáva sa, že intervencie prispievajú k dosiahnutiu cieľov v oblasti infekčných chorôb na miestnej, regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni, ak sa budú realizovať v dostatočnom rozsahu.

Realita uplatňovania v praxi je zložitá a situácie v jednotlivých krajinách sa líšia vzhľadom na existujúce politiky, kapacity zdrojov, zdravotnícke systémy a sociálne, kultúrne a epidemiologické súvislosti, takže zostáva na tých, ktorí presadzujú usmernenia v praxi, aby rozhodli, ktoré intervencie a ich kombinácie by sa mali uprednostniť vzhľadom na konkrétny kontext uplatňovania.

S cieľom pomôcť krajinám prejsť od odporúčaní v usmernení k jeho uplatňovaniu sa poskytuje aj 12 modelov osvedčených postupov opisujúcich opatrenia a prístupy, ktoré európske krajiny úspešne používajú na prevenciu a kontrolu infekcií u injekčných užívateľov drog.

Spoločne poukazujú na hodnotu zapojenia osôb z rovnakých spoločenských skupín, multidisciplinárnych prístupov a zapojenia zdravotných sestier do komunitného testovania, aby sa prepojili injekční užívatelia drog so zariadeniami na liečbu

infekčných chorôb, čo by im pomohlo dodržiavať liečebné pokyny.

Okrem realizácie intervencií v praxi sa vyžaduje rozsiahly dohľad, nepretržité monitorovanie, prebiehajúci výskum týkajúci sa prevencie a kontroly infekčných chorôb u injekčných užívateľov drog a investície do týchto oblastí.

Úplné znenie usmernenia sa nachádza na adrese:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/prevention-and-control-infectious-diseases-among-people-who-inject-drugs-2023>

Prečítajte si modely osvedčených postupov na adrese:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/models-good-practice-community-based-testing-linkage-care-and-adherence-treatment>